रजिस्ट्री सं० : डी - 221

Price : Rs. 4-00
REGISTERED NO. D-221
ਰਜਿਸਟਰੀ ਨੰ: ਡੀ-221

भारत का राजपत्र
The Gazette of India
ਭਾਰਤ ਦਾ ਗੱਜ਼ਟ

आसाधारण
EXTRAORDINARY
ਅਸਾਧਾਰਣ
भाग XIV - अनुभाग - 1
PART-XIV-SECTION-1
ਭਾਗ XIV - ਅਨੁਭਾਗ - 1
प्राधिकार से प्रकाशित
PUBLISHED BY AUTHORITY
ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ

स० 3]	नई दिल्ली,	वीरवार, 5 दिसम्बर,	2002/14 माघ,	1924	(शक)	[खण्ड - XII]
No.3]	NEW DELHI,	THURSDAY, DECEMBER 5,	2002/AGRAHAYNA, 14,	1924	(SAKA)	[VOL.- XII]
ਨੰ: 3]	ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ,	ਵੀਰਵਾਰ, 5 ਦਸੰਬਰ,	2002/14 ਮੱਘਰ ,	1924	(ਸ਼ਕ)	[ਜਿਲਦ -XII]

विधि और न्याय मंत्रालय
(विधायी विभाग)
नई दिल्ली, वीरवार, 5 दिसम्बर, 2002/14 माघ, 1924 (शक)

(1) टरांसफर ऑफ परिजनरज एकट, 1950 (2) इकुअल रेमूनरशनज़ एकट, 1976 (3) हिन्दू गेन्ज ऑफ लरनिंग एकट, 1930 और (4) खादी और ग्राम उद्योग कमिशन एकट, 1956 के पंजाबी अनुवाद राष्ट्रपति के प्राधिकार से प्रकाशित किये जाते हैं और प्राधिकृत पाठ (केन्द्रीय विधि) अधिनियम, 1973 (1973 का 50) की धारा 2 के खण्ड (क) के अधीन पंजाबी में उनके प्रधिकृत पाठ समझे जायेंगे।

MINISTRY OF LAW AND JUSTICE
(LEGISLATIVE DEPARTMENT)
NEW DELHI, THURSDAY, DECEMBER 5, 2002/AGRAHAYNA 5, 1924 (SAKA)

The translations in Punjabi of (1) The Transfer of Prisoners Act, 1950 (2) The Equal Remunerations Act, 1976 (3) The Hindu Gains of Learning Act, 1930 and (4) The Khadi and Village Industries Commission Act, 1956 are hereby published under the authority of the President and shall be deemed to be the authoritative text there of in Punjabi under clause (a) of section 2 of the Authoritative texts (Central Laws) Act, 1973 (50 of 1973).

ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਮੰਤ੍ਰਾਲਾ
(ਵਿਧਾਨ ਵਿਭਾਗ)
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਵੀਰਵਾਰ, 5 ਦਸੰਬਰ, 2002/14 ਮਾਘ, 1924 (ਸ਼ੱਕ)

(1) ਟਰਾਂਸਫ਼ਰ ਆਫ਼ ਪਰਿਜ਼ਨਰਜ਼ ਐਕਟ, 1950 (2) ਈਕੁਅਲ ਰੇਮੂਨਰੇਸ਼ਨਜ਼ ਐਕਟ, 1976 (3) ਹਿੰਦੂ ਗੇਨਜ਼ ਆਫ਼ ਲਰਨਿੰਗ ਐਕਟ, 1950 ਅਤੇ (4) ਖਾਦੀ ਐਂਡ ਵਿਲਜ਼ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸੱਤਾ ਅਧੀਨ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੱਤਾਯੁਕਤ ਪਾਠ (ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ) ਐਕਟ, 1973 (1973 ਦਾ 50) ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਖੰਡ (ੳ) ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾਯੁਕਤ ਪਾਠ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ ।

ਸਮਾਨ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਐਕਟ, 1976

(1976 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰ: 25)

[1 ਜੂਨ, 2002 ਤੱਕ ਸੋਧੇ ਅਨੁਸਾਰ]

[11 ਫ਼ਰਵਰੀ, 1976]

ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਅਤੇ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਿੰਗ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਨਿਵਾਰਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਜਾਂ ਅਨੁਸੰਗਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਉਪਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਟ।

ਭਾਰਤ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਸਤਾਈਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ-ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਐਕਟ ਬਣੇ:-

ਅਧਿਆਏ I
ਪ੍ਰਾਰੰਭਕ

1. (1) ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਐਕਟ, 1976 ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਸੰਖੇਪ ਨਾਂ, ਵਿਸਤਾਰ ਅਤੇ ਅਰੰਭ ।

(2) ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਹੈ ।

(3) ਇਹ ਉਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਨਾਫ਼ਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਨਿਯਤ ਕਰੇ, ਪਰ ਉਹ ਤਰੀਕ ਐਕਟ ਦੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਦ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਨਿਯੋਜਨਾਂ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰੀਕਾਂ ਨਿਯਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣਗੀਆਂ ।

2. ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੋਰਵੇਂ ਨ ਲੋੜੇ, — ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ।

(ੳ) "ਮੁਨਾਸਬ ਸਰਕਾਰ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ,–

(i) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਧੀਨ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, ਖਾਣ, ਤੇਲ-ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਵੱਡੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਤ ਕਿਸੇ ਨਿਗਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ; ਅਤੇ

(ii) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ;

(ਅ) "ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰੰਭ" ਦਾ ਕਿਸੇ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਹ ਤਰੀਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਐਕਟ ਉਸ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਨਾਫ਼ਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ;

(ੲ) "ਨਿਯੋਜਨ" ਦਾ ਉਹੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰੈਚੁਇਟੀ ਅਦਾਇਗੀ ਐਕਟ, 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਖੰਡ (ਕ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; 1972 ਦਾ 39

(ਸ) "ਪੁਰਸ਼" ਅਤੇ "ਇਸਤਰੀ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਦਾ, ਕ੍ਰਮਵਾਰ, ਮਾਨਵ ਨਰ ਅਤੇ ਨਾਰੀ ;

(ਹ) "ਅਧਿਸੂਚਨਾ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ;

(ਕ) "ਮੁਕੱਰਰ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਰਰ ;

(ਖ) "ਮਿਹਨਤਾਨਾ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਹ ਮੂਲ ਉਜਰਤ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਅਤਿਰਿਕਤ ਉਪਲੱਭਤਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਨਕਦ ਜਾਂ ਜਿਨਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਇਗੀਯੋਗ ਹੋਣ, ਜੋ ਨਿਯੋਜਨ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਨਿਯੋਜਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮੁਆਇਦੇ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਰਥਾਵੇਂ ਨਿਬੰਧਨਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਅਦਾਇਗੀਯੋਗ ਹਨ;

(ਗ) "ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਜਾਂ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਕੰਮ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਹ ਕੰਮ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੁਨਰਮੰਦੀ, ਉਦੱਮ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਹੀ ਹੈ, ਜਦ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਉਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਪੁਰਸ਼ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇਸਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੁਨਰਮੰਦੀ, ਉਦੱਮ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੁਨਰਮੰਦੀ, ਉਦੱਮ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਕ ਦੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਨਿਬੰਧਨਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਮਲੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(ਘ) "ਕਾਮਾ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਨਿਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਮਾ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਐਕਟ ਨਾਫ਼ਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ;

(ਙ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਪਦਾਂ ਦੇ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਉਦਯੋਗਕ ਝਗੜੇ ਐਕਟ, 1947 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਹਨ ਉਹੀ ਅਰਥ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਉਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ । 1947 ਦਾ 14

ਐਕਟ ਦਾ ਪਰਮ-ਪ੍ਰਭਾਵ।

3. ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਐਵਾਰਡ, ਕਰਾਰ ਜਾਂ ਸੇਵਾ-ਮੁਆਇਦੇ ਦੇ ਨਿਬੰਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜਾਂ ਤੱਤਸਮੇਂ ਨਾਫ਼ਜ਼ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੈ ।

ਅਧਿਆਏ II

ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਦਰਾਂ ਤੇ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ

ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ

4. (1) ਕੋਈ ਨਿਯੋਜਕ ਕਿਸੇ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਨਿਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੋਜਤ ਕਿਸੇ ਕਾਮੇ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤਾਨਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਨਕਦ ਜਾਂ ਜਿਨਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਇਗੀਯੋਗ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦਰਾਂ ਤੇ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਰਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਲਿੰਗ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਨਿਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

(2) ਕੋਈ ਨਿਯੋਜਕ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਲਈ,

ਕਿਸੇ ਕਾਮੇ ਦੇ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਦੀ ਦਰ ਨਹੀਂ ਘਟਾਏਗਾ ।

ਕੰਮ ਲਈ ਸਮਾਨ ਵੇਤਨ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਯੋਜਕ ਦਾ ਕਰਤੱਵ।

(3) ਜਿੱਥੇ, ਕਿਸੇ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਨਿਯੋਜਨ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਅਦਾਇਗੀਯੋਗ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਕੇਵਲ ਲਿੰਗ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਨ, ਉਥੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਚੇਰੀ ਦਰ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕੇਵਲ ਦੋ ਦਰਾਂ ਹਨ), ਜਾਂ ਜਿਹੀ ਕਿ ਸੂਰਤ ਹੋਵੇ, ਉਚਤਮ ਦਰ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਾਂ ਹਨ) ਉਹ ਦਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਤੇ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੇ ਅਤੇ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ :

ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਪੁਰਸ਼ ਜਾਂ ਇਸਤਰੀ ਕਾਮੇ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀਯੋਗ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਦੀ ਦਰ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਕਰਵਾ ਸਕਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨ ਕਰਨਾ ।

5. ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੇ ਅਤੇ ਤੋਂ, ਕੋਈ ਨਿਯੋਜਕ, ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਭਰਤੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਾਂ ਭਰਤੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸੇਵਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਤਰੱਕੀ ਸਿਖਲਾਈ ਜਾਂ ਬਦਲੀ ਇਸਤਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਉਸ ਸੂਰਤ ਦੇ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਨਿਯੋਜਨ ਤਤਸਮੇਂ ਨਾਫ਼ਜ਼ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਵਰਜਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ :

ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਕਿਸੇ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਨਿਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਆਸਾਮੀਆਂ ਤੇ ਭਰਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ, ਸਾਬਕਾ ਫ਼ੌਜੀਆਂ, ਛਾਂਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਰਗ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਜਾਂ ਰਾਖਵੇਂਕਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ।

ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ।

6. (1) ਮੁਨਾਸਬ ਸਰਕਾਰ, ਨਿਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਇਸਤਰੀਆਂ ਲਈ ਵੱਧ ਅਵਸਰਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਲਈ, ਇਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਬਤ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਗਠਤ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤਕ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਨਿਯੋਜਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਨਮਿਤ ਉਲਿਖਤ ਕਰੇ, ਨਿਯੋਜਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ।

(2) ਹਰਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦਸ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਮੁਨਾਸਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਧੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ।

(3) ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਆਪਣੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਤ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਨਿਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਨਿਯੋਜਤ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਕੰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟੇ, ਨਿਯੋਜਨ ਲਈ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਜਿਹੀ ਕਿ ਸੂਰਤ ਹੋਵੇ, ਇਸਤਰੀਆਂ ਲਈ ਨਿਯੋਜਨ, ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਸ਼-ਕਾਲੀ ਨਿਯੋਜਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਵੱਧ ਅਵਸਰਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਸੁਸੰਗਤ ਗੱਲਾਂ, ਜੋ ਕਮੇਟੀ ਠੀਕ ਸਮਝੇ, ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰਖੇਗੀ ।

(4) ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣਾ ਜ਼ਾਬਤਾ ਆਪ ਵਿਨਿਯਮਤ ਕਰੇਗੀ ।

(5) ਮੁਨਾਸਬ ਸਰਕਾਰ, ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਲਾਹ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਅਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਨਿਯੋਜਨ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ-ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਦੇਣ ਪਿੱਛੋਂ, ਇਸਤਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯੋਜਨ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕੇਗੀ, ਜੋ ਮੁਨਾਸਬ ਸਰਕਾਰ ਠੀਕ ਸਮਝੇ ।

ਮੁਨਾਸਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ।

7. (1) ਮੁਨਾਸਬ ਸਰਕਾਰ, ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਅਜਿਹੇ ਅਫ਼ਸਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੈਂਕ ਕਿਰਤ ਅਫ਼ਸਰ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਦਾ ਨ ਹੋਵੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਠੀਕ ਸਮਝੇ —

(ੳ) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਬਾਬਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ;

(ਅ) ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਸਮਾਨ ਦਰਾਂ ਤੇ ਉਜਰਤ ਦੀ ਅਣਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦਾਅਵਿਆਂ,

ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕੇਗੀ, ਅਤੇ ਉਸੇ ਜਾਂ ਉਤਰਵਰਤੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਉਹ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਪਰਿਨਿਸਚਿਤ ਕਰ ਸਕੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਹਰੇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਆਪਣੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗੀ ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹਰਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਦਾਅਵਾ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ।

(3) ਜੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਕੰਮ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਜਾਂ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

(4) ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਦਾਅਵਾ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਹ ਅਥਾਰ੍ਟੀ ਦਰਖ਼ਾਸਤਕਾਰ ਅਤੇ ਨਿਯੋਜਕ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਅਵਸਰ ਦੇਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਪਿੱਛੋਂ, ਜੋ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ, ਇਹ ਨਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕੇਗੀ ਕਿ, —

(i) ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਜਾਂ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਸਮਾਨ ਦਰਾਂ ਤੇ ਉਜਰਤ ਦੀ ਅਣ-ਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ, ਕਾਮੇ ਨੂੰ ਉਨੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿੰਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀਯੋਗ ਉਜਰਤ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇ ;

(ii) ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਨਿਯੋਜਕ ਦੁਆਰਾ ਚੋਖੇ ਕਦਮ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੁਨਿਸਚਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਉਪਬੰਧ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

(5) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਹਰਿਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਲੈਣ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਲਈ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀਵਾਨੀ ਸੰਘਤਾ, 1908 ਅਧੀਨ ਦੀਵਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸਭ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਹਰਿਕ ਅਥਾਰਟੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਸੰਘਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 195 ਅਤੇ ਅਧਿਆਏ XXVI ਦੇ ਸਭ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਲਈ ਦੀਵਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ।

1908 ਦਾ 5
1974 ਦਾ 2

(6) ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਦੁਖੱਤ ਕੋਈ ਨਿਯੋਜਕ ਜਾਂ ਕਾਮਾ, ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਨਾਸਬ ਸਰਕਾਰ, ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਨਮਿਤ ਉਲਿਖਤ ਕਰੇ, ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕੇਗਾ, ਅਤੇ ਉਹ ਅਥਾਰਟੀ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ, ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤੋਂ

ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪੱਕਾ ਕਰ ਸਕੇਗੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਰੂਪਭੇਦ ਕਰ ਸਕੇਗੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਲਟ ਸਕੇਗੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਹੋਰ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ।

(7) ਜੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਾਰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਵਿੱਚ ਉਲਿਖਤ ਕੀਤੀ ਮੁਦੱਤ ਅੰਦਰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਤੀਹ ਦਿਨ ਦੀ ਹੋਰ ਮੁੱਦਤ ਅੰਦਰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕੇਗੀ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਨਹੀਂ ।

1947 ਦਾ 14 (8) ਉਦਯੋਗਕ ਝਗੜੇ ਐਕਟ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 33ੲ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਕਿਸੇ ਨਿਯੋਜਕ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਧਨ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ।

ਅਧਿਆਏ III
ਫੁਟਕਲ

8. ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੇ ਅਤੇ ਤੋਂ ਹਰਿਕ ਨਿਯੋਜਕ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੋਜਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਰਜਿਸਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਖੇਗਾ, ਜੋ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ । ਰਜਿਸਟਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਿਯੋਜਕਾਂ ਦਾ ਕਰਤੱਵ ।

9. (1) ਮੁਨਾਸਬ ਸਰਕਾਰ, ਇਹ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਉਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਨਿਯੋਜਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਰੀਖਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕੇਗੀ, ਜੋ ਉਹ ਠੀਕ ਸਮਝੇ, ਅਤੇ ਉਹ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਪਰਿਨਿਸਚਿਤ ਕਰ ਸਕੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਤਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਰੀਖਕ ਅਜਿਹੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰ ਸਕੇਗਾ । ਨਰੀਖਕ ।

1860 ਦਾ 45 (2) ਹਰਿਕ ਨਰੀਖਕ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਘਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਅਰਥ ਅੰਦਰ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ।

(3) ਕੋਈ ਨਰੀਖਕ ਆਪਣੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ, —

(ੳ) ਕਿਸੇ ਵਾਜਬੀ ਸਮੇਂ ਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਜੋ ਉਹ ਠੀਕ ਸਮਝੇ, ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤ, ਫੈਕਟਰੀ, ਇਹਾਤੇ ਜਾਂ ਪੋਤ ਵਿੱਚ, ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਸਕੇਗਾ;

(ਅ) ਕਿਸੇ ਨਿਯੋਜਕ ਤੋਂ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਰਜਿਸਟਰ, ਮਸਟਰ-ਰੋਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਲੋੜ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ;

(ੲ) ਮੌਕੇ ਤੇ ਜਾਂ ਹੋਰਵੇਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਇਹ ਨਿਸਚਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਲਈ ਲੈ ਸਕੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ;

(ਸ) ਕਿਸੇ ਨਿਯੋਜਕ, ਉਸ ਦੇ ਏਜੰਟ ਜਾਂ ਸੇਵਕ ਦੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ,

ਜੋ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮੁਤੱਲਕ ਕਿਸੇ ਇਹਾਤੇ ਦਾ ਇਨਚਾਰਜ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਨਰੀਖਕ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਂਸ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ ਕਾਮਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰੀਖਿਆ ਕਰ ਸਕੇਗਾ;

(ਹ) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਕਿਸੇ ਰਜਿਸਟਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਟੂਕਾਂ ਲੈ ਸਕੇਗਾ।

(4) ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਰੀਖਕ ਨੇ ਕੋਈ ਰਜਿਸਟਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਲੋੜਿਆ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗਾ।

ਡੰਨ । 10. (1) ਜੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ, ਕੋਈ ਨਿਯੋਜਕ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਲੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ —

(ੳ) ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੋਜਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਜਿਸਟਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਉਕਾਈ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੇਗਾ, ਜਾਂ

(ਅ) ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯੋਜਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕੋਈ ਰਜਿਸਟਰ, ਮਸਟਰ-ਰੋਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਉਕਾਈ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੇਗਾ, ਜਾਂ

(ੲ) ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉਕਾਈ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟ, ਸੇਵਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਜੋ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਇਨਚਾਰਜ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਮੇ ਨੂੰ, ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕੇਗਾ, ਜਾਂ

(ਸ) ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉਕਾਈ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰੇਗਾ,

ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਦਾ ਕੈਦ ਨਾਲ, ਜਿਸਦੀ ਅਉਧ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ, ਜੋ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇਗਾ, ਜਾਂ ਦੋਹਾ ਨਾਲ, ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।

(2) ਜੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕੋਈ ਨਿਯੋਜਕ, —

(ੳ) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭਰਤੀ ਕਰੇਗਾ, ਜਾਂ

(ਅ) ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਅਸਮਾਨ ਦਰਾਂ ਤੇ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰੇਗਾ, ਜਾਂ

(ੲ) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰੇਗਾ, ਜਾਂ

(ਸ) ਮੁਨਾਸਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਨਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਕਾਈ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਅਸਫ਼ਲ ਰਹੇਗਾ,

ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ, ਜੋ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਜੋ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇਗਾ, ਜਾਂ ਕੈਦ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਉਧ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਘਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ,

ਪਰ ਜੋ ਇਕ ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇਗੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜਾਂ ਉਤਰਵਰਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਕੈਦ ਨਾਲ, ਜੋ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ।

(3) ਜੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਲੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਰੀਖਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਜਿਸਟਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉਕਾਈ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰੇਗਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ, ਜੋ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਤਕ ਹੋ ਸਕੇਗਾ, ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ।

11. (1) ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਹਰਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਣ ਲਈ ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇਨਚਾਰਜ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾਲੇ ਉਹ ਕੰਪਨੀ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਭਾਗੀ ਹੋਣਗੇ :

ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੋਈ ਗੱਲ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਭਾਗੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਵੇਗੀ, ਜੇ ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਯੋਗ ਤਨਦਿਹੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਿਸੇ ਗਲ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਫ਼ਸਰ ਦੀ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਗੁਝੀ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਜਿਹਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਫ਼ਸਰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਗੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਿਆਖਿਆ - ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਲਈ, —

(ੳ) "ਕੰਪਨੀ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਨਿਗਮ ਬੌਡੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫਰਮ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹੋਰ ਸਭਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ; ਅਤੇ

(ਅ) "ਡਾਇਰੈਕਟਰ" ਦਾ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਸ ਫ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭਾਈਵਾਲ ।

ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਸਮਾਇਤ-ਅਧਿਕਾਰ ਅ[illegible] ਵਿਚਾਰਣ ।

12. (1) ਮਹਾਂਨਗਰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਅਦਨਾ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਵਿਚਾਰਣ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ।

(2) ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸਮਾਇਤ-ਅਧਿਕਾਰ -

(ੳ) ਆਪਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਜਾਂ ਮੁਨਾਸਬ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨਮਿੱਤ ਅਖ਼ਤਿਆਰਤ ਕਿਸੇ ਅਫ਼ਸਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੇ, ਜਾਂ

(ਅ) ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਦੁਖਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾਪ੍ਰਾਪਤ ਭਲਾਈ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਸੰਗਠਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੇ ਹੀ ਲਵੇਗੀ, ਹੋਰਵੇਂ ਨਹੀਂ ।

ਵਿਆਖਿਆ - ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਲਈ "ਮਾਨਤਾਪ੍ਰਾਪਤ ਭਲਾਈ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਸੰਗਠਨ"

ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਮਿੱਤ ਮਾਨਤਾਪ੍ਰਾਪਤ ਕੋਈ ਸਮਾਜਕ ਭਲਾਈ ਸੰਸਥਾਂ ਜਾਂ ਸੰਗਠਨ ।

ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ।

13. (1) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ, ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕੇਗੀ ।

(2) ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪੂਰਵਗਾਮੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਏ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਹੇਠ-ਲਿਖੇ ਸਭ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਲਈ ਉਪਬੰਧ ਕਰ ਸਕਣਗੇ, ਅਰਥਾਤ :--

(ੳ) ਉਹ ਤਰੀਕਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ;

(ਅ) ਉਹ ਰਜਿਸਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਨਿਯੋਜਕ ਤੋਂ, ਅਜਿਹੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੋਜਤ ਹਨ, ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਲੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ;

(ੲ) ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਾ ਜੋ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਲੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ।

(3) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹਰਿਕ ਨਿਯਮ, ਉਸ ਦੇ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ, ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਸੰਸਦ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸਦਨ ਅੱਗੇ ਜਦ ਉਹ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਮੁੱਦਤ ਲਈ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਇਕ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਕ੍ਰਮਵਰਤੀ ਇਜਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਅਤੇ ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਇਜਲਾਸ ਜਾਂ ਕ੍ਰਮਵਰਤੀ ਇਜਲਾਸਾਂ ਦੇ ਤੁਰਤ ਮਗਰੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਜਲਾਸ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਦੋਵੇਂ ਸਦਨ ਉਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੂਪਭੇਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸਦਨ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਨਿਯਮ ਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਯਮ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪਭੇਦ ਕੀਤੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਜਿਹੀ ਕਿ ਸੂਰਤ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ; ਐਪਰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਰੂਪਭੇਦ ਜਾਂ ਬਾਤਲਕਰਣ ਦਾ ਉਸ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ।

14. ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ, ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਬਾਬਤ ਨਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕੇਗੀ ।

ਕੁਝ ਕੁ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੂਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦਾ ਲਾਗੂ ਨ ਹੋਣਾ।

15. ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਕੋਈ ਗਲ —

(ੳ) ਇਸਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਤਾਉ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਨਿਬੰਧਨਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ; ਜਾਂ

(ਅ) ਇਸਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਬਾਬਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਤਾਉ ਦੇ ਭੱਲਕ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ :-

(i) ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸੰਭਾਵੀ ਜਨਮ, ਜਾਂ

(ii) ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ, ਵਿਆਹ ਜਾ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਨਿਬੰਧਨ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਾਂ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ, ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਮੌਤ ਤੇ ਭੱਲਕ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ।

ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ।

16. ਜਿੱਥੇ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਭ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁਨਾਸਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਨਿਯੋਜਨ ਵਿੱਚ, ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਜਾਂ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰੂਪਾਂ ਬਾਬਤ ਫ਼ਰਕ ਲਿੰਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੱਲ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਹ, ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਭਾਵ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕੇਗੀ ਅਤੇ ਨਿਯੋਜਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਬਾਰੇ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਫ਼ਰਕ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਕਠਨਾਈਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ।

17. ਜੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਠਨਾਈ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕੇਗੀ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਉਸ ਕਠਨਾਈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇ ।

ਨਿਰਸਨ ਅਤੇ ਛੋਟ ।

1975 ਦਾ 12

18. (1) ਸਮਾਨ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਔਰਡਿਨੈਂਸ, 1975 ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

(2) ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਸਨ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਸਤ ਕੀਤੇ ਔਰਡਿਨੈਂਸ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਅਧਿਸੂਚਨਾ, ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ, ਨਿਯੁਕਤੀ, ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਨਿਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਤਸਥਾਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ ਮਾਨੋ ਇਹ ਐਕਟ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਫ਼ਜ਼ ਸੀ ਜਦ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ।